

กระบวนการได้มาซึ่งตุลาการกับการส่งเสริมความชอบธรรม ของศาลรัฐธรรมนูญ*

LEGITIMACY ESTABLISHMENT FOR CONSTITUTIONAL COURT JUDICIARY RECRUITMENT PROCESS

ชนะศึก วิเศษชัย

Shanasuek Wisetchai

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammathirat University, Thailand

E-mail: shanasuek.wis@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “กระบวนการได้มาซึ่งตุลาการกับการส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัญหาความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ และ 2) เสนอรูปแบบกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 14 คน ประกอบด้วย อดีตนายกรัฐมนตรีนครินทร์ อติประธาน รัฐสภา นักการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นักสื่อสารมวลชน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ และ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์จากเอกสาร นำมาทำการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ตุลาการบางส่วนขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนผ่านสถาบันรัฐสภา การขาดการมีส่วนร่วมของฝ่ายการเมืองอย่างเหมาะสมในการได้มาซึ่งตุลาการ และ บทบาทและสถานะของวุฒิสภาในฐานะองค์กรผู้ให้การรับรองตุลาการขาดความสอดคล้องกับหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน 2) รูปแบบกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ คือ รูปแบบที่มีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คือ หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และความเป็นสูงสุดของสถาบันรัฐสภา โดยกำหนดให้ตุลาการทุกคนไม่ว่าจากสัดส่วนใดเข้าสู่กระบวนการสรรหาที่มีสัดส่วนตัวแทนของสถาบันรัฐสภาเป็นกรรมการสรรหา โดยฝ่ายรัฐสภามีน้ำหนักในการสะท้อนความเห็นได้อย่างเหมาะสม และ ตุลาการที่ได้รับการคัดเลือกทุกคนจะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบและรับรองโดยวุฒิสภาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสภา โดยวุฒิสภาจะต้องที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชนและมีลักษณะที่รับประกันความเป็นอิสระได้

* Received 4 July 2020; Revised 29 September 2020; Accepted 19 October 2020

คำสำคัญ: ศาลรัฐธรรมนูญ, ความชอบธรรม, พัฒนาการทางการเมือง

Abstract

This article is aimed 1) to illustrate the legitimacy problems in constitutional court judiciary recruitment process, and 2) to propose a judiciary recruitment model for its legitimacy establishment. This is a qualitative research gathering data via documentary researching and in - depth interviewing. The samples include 14 key informants which are former prime - minister, the head of the parliament, members of the house of representatives, medias, Political Science and Law academics. Applying Descriptive Analysis method, the data have been analyzed. The research result indicates that; 1) Legitimacy problems of Thai Constitutional court included some judiciary has not connected to people's sovereignty, lacking of proper involvement from political party in judiciary recruitment process, and the senate – the approval agent - has not rightly connected to people's sovereignty. 2) Legitimacy Establishment for Thai Constitutional Court Judiciary Recruitment Process ought to be aligned with core concept of the Parliamentary Monarchy system which the parliament plays significant role in political activities. Therefore, the judiciary recruitment process must highly pay respect to such principle by allowing parliament representatives - as political stakeholder - adequately share balance in recruitment committees, all judiciary candidates must fairly go through this committees, and once the recruitment is done, the selected candidates must be approved by senates, as a branch of the parliament.

Keywords: Constitutional Court, Legitimacy, Political Development

บทนำ

ศาลรัฐธรรมนูญถูกจัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการร่างขึ้น เจตนารมณ์สำคัญ คือ การเสริมสร้างการเมืองที่มีเสถียรภาพ มีพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง และมีรัฐบาลที่สามารถบริหารประเทศได้อย่างต่อเนื่อง (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2550) โดยมีองค์กรอิสระต่าง ๆ เข้ามาช่วยทำหน้าที่ส่งเสริม ตรวจสอบ และถ่วงดุลเพื่อให้ประชาชนมีช่องทางเข้าร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งสามารถตอบสนองต่อสภาพการเมืองและสังคมที่มีความ

ซับซ้อนมากขึ้น ศาลรัฐธรรมนูญชุดแรก เริ่มปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2542 ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2540 (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2550) และได้ถูกยกเลิกภายหลังเกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้มีการจัดตั้ง “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” เป็นการชั่วคราว ก่อนมีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นอีกครั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 ปฏิบัติหน้าที่ต่อจนกระทั่งมีการรัฐประหารอีกครั้งเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรัฐประหารได้ทำยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 แต่ยังคงให้ศาลรัฐธรรมนูญชุดดังกล่าวทำหน้าที่ต่อเนื่องภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวและภายใต้รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 24/2560, 2560)

ศาลรัฐธรรมนูญ มีบทบาทในการยุติข้อขัดแย้งอันเกิดจากการใช้หรือตีความรัฐธรรมนูญ และมีหน้าที่ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งความสูงสุดของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย รวมไปถึงการควบคุมมิให้กฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (วรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2546) ตุลาการผู้ปฏิบัติหน้าที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีประสบการณ์หลากหลาย มิได้มีเพียงแต่ผู้พิพากษาดังเช่นศาลปกติทั่วไป หากแต่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ ทางรัฐศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ๆ และผู้ที่มีประสบการณ์ทางการบริหารประเทศอย่างแท้จริง การตัดสินใจของศาลรัฐธรรมนูญถือเป็นที่สุด มีผลผูกพันทุกองค์กรในรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะการวินิจฉัยความชอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ศาลรัฐธรรมนูญได้สร้างประโยชน์ต่อการคุ้มครองรักษาสิทธิของประชาชนอย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ (เสาวนีย์ อัครโรจน์, 2562) อย่างไรก็ตามการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่ส่งผลกระทบต่อทบทางลบต่อนักการเมือง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง เช่น การตัดสินชี้ขาดทางการเมือง การให้บุคคลพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง หรือ การยุบพรรคการเมือง ไม่สามารถสร้างการยอมรับได้โดยทั่วไป เนื่องจากมักจะมีประเด็นเกี่ยวกับความชอบธรรมของตุลาการหยิบยกขึ้นมาตั้งคำถามอยู่เสมอ มวลชนส่วนหนึ่งมองว่ากระบวนการได้มาซึ่งตุลาการปราศจากความยึดโยงกับประชาชนอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ศาลรัฐธรรมนูญขาดความชอบธรรมในการลงโทษบุคคล หรือ พรรคการเมืองที่ประชาชนได้เลือกเข้ามาทำหน้าที่

ด้วยความสำคัญของศาลรัฐธรรมนูญในฐานะสถาบันสำคัญในการธำรงรักษาไว้ซึ่งความสูงสุดของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นเครื่องรับประกันอำนาจอธิปไตยของปวงชน ประกอบกับปัญหาด้านความชอบธรรมของกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการซึ่งส่งผลต่อการยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ จึงเป็นที่มาของบทความชิ้นนี้ เพื่อวิเคราะห์และเสนอรูปแบบกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ
2. เพื่อเสนอรูปแบบกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทำการวิจัยเอกสารประกอบการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง อาทิ รัฐธรรมนูญ ข้อกำหนด ข้อบังคับ พระราชบัญญัติ ข่าวดังกล่าว บันทึกรายการ และบทวิเคราะห์
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย อดีตนายกรัชมุนตรี อดีตประธานรัฐสภานักการเมือง นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ นักวิชาการทางด้านนิติศาสตร์ อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และ สื่อมวลชน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์
4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์มาทำการจัดระเบียบตัดข้อมูลที่ไม่วางขอบเขตการศึกษาออก สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องนำมาตีความ และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัญหาความชอบธรรมของการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในอดีต

นับตั้งแต่การก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญใน พ.ศ. 2542 จวบจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) ศาลรัฐธรรมนูญได้ปฏิบัติหน้าที่ในการปกป้องรักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจในประเด็นทางการเมือง อาทิ การตัดสินชี้ขาดทางการเมืองของนักการเมือง การยุบพรรคการเมือง การกระทำการอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการใช้อำนาจของรัฐสภาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญกลับไม่สามารถสร้างการยอมรับได้เป็นการทั่วไป สาเหตุ คือ การใช้อำนาจในประเด็นดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนที่ให้การสนับสนุนบุคคลหรือพรรคการเมือง ซึ่งมีมติหนึ่งประชาชนคือเจ้าของอำนาจอธิปไตย ความเชื่อมโยงของศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน กลายเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาสนทนาคความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญอยู่เสมอ อาทิ การยุบพรรคการเมือง พ.ศ. 2551 การวินิจฉัยสถานภาพความเป็นรัฐมนตรีของ นายสมัคร สุนทรเวช พ.ศ. 2551 และการวินิจฉัยสถานภาพความเป็นรัฐมนตรีของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พ.ศ. 2557 เป็นต้น ปัญหา

ความชอบธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ตุลาการบางส่วนขาดความเชื่อมโยงกับประชาชน การขาดการมีส่วนร่วมของฝ่ายการเมืองอย่างเหมาะสมในการได้มาซึ่งตุลาการ และ บทบาทและสถานะของวุฒิสภาในฐานะองค์กรผู้ให้การรับรองตุลาการขาดความสอดคล้องกับหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

1.1 ตุลาการบางส่วนขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนผ่านสถาบันรัฐสภา

ลักษณะการได้มาซึ่งตุลาการในอดีต และปัจจุบัน (ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560) กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีที่มาจาก 3 ทาง คือ มาจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ที่ประชุมของศาลปกครองสูงสุด และจากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ส่วนที่มีลักษณะกระทบต่อความชอบธรรมของที่มาของตุลาการ คือ ตุลาการในส่วนการเลือกขององค์กรศาลทั้งสอง มีลักษณะเป็นการเลือกบุคคลภายในองค์กร โดยที่องค์กรศาลเป็นผู้กำหนดเกณฑ์และวิธีการเลือกด้วยตนเอง ทำให้ขาดการตรวจสอบและกลั่นกรองโดยบุคคลหรือตัวแทนจากองค์กรอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบโดยตัวแทนจากสถาบันรัฐสภา ส่งผลต่อการยอมรับในตัวบุคคลที่ได้รับคัดเลือก ศาลรัฐธรรมนูญชุดแรกภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2540 มีตัวแทนจากองค์กรศาลทั้งสอง (ศาลฎีกา และศาลปกครอง) เป็นตุลาการในศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 7 คน จากตุลาการทั้งหมด 15 คน ศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 และ 2560 มีตุลาการที่มาจากองค์กรศาล 5 คน จากตุลาการทั้งหมด 9 คน ตุลาการที่มาจากองค์กรศาลเหล่านี้เป็นผู้มีประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างเด่นชัดในสายสาขาอาชีพผู้พิพากษา หากเมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่ในศาลรัฐธรรมนูญ บทบาทของเปลี่ยนเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการคลี่คลายปัญหาที่เกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น การได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะฝ่ายการเมือง มีความสำคัญต่อการบรรลุเจตนารมณ์การจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ ทว่าตุลาการในสัดส่วนนี้หาได้มีความเชื่อมโยงกับสถาบันรัฐสภา แต่มีที่มาจากการกำหนดให้องค์กรศาล ซึ่งเป็นองค์กรตุลาการแต่งตั้งตัวแทนของฝ่ายตนเองเพื่อเข้าไปใช้อำนาจตุลาการในศาลรัฐธรรมนูญเสียเอง มีลักษณะขัดต่อหลักถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตย ที่ไม่ต้องการให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งรวบอำนาจไว้ที่ตนเอง การกำหนดให้องค์กรตุลาการ ทั้งศาลฎีกาและศาลปกครอง คัดเลือกบุคคลของตนเอง ด้วยวิธีที่ตนเองกำหนด จึงกระทบต่อความชอบธรรมของตุลาการ

1.2 การขาดการมีส่วนร่วมของฝ่ายการเมืองอย่างเหมาะสมในการได้มาซึ่งตุลาการ

การได้มาซึ่งตุลาการโดยการสรรหา โดยที่คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในอดีตมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยคณะกรรมการสรรหาฯ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2540 มีลักษณะที่ให้ฝ่ายการเมืองและฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมในการ

สรรหาสูง แต่เกิดปัญหาการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ในขณะที่คณะกรรมการสรรหาฯ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 ได้ลดตัวแทนจากพรรคการเมืองลงเพื่อป้องกันการมีให้ฝ่ายการเมืองมีอำนาจในกระบวนการสรรหามากเกินไป โดยกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการ 5 คน คือ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน โครงสร้างดังกล่าว แม้จะลดตัวแทนจากฝ่ายการเมืองลง แต่ยังคงตัวแทนของฝ่ายการเมือง หรืออีกในฐานหนึ่งเป็นสมาชิกรัฐสภา ซึ่งมีจำนวน 2 คน คือ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และ ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นการให้ความสำคัญต่อสถาบันรัฐสภาพอสมควร และยังเป็นการป้องกันมิให้ฝ่ายการเมืองสามารถครอบงำการสรรหาได้ดังเหมือนดังอดีต แต่ก็เป็นสัดส่วนที่ไม่น้อยเกินไป ฝ่ายการเมืองยังคงสามารถแสดงบทบาทและสะท้อนความเห็นของตนได้ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 ได้ปรับโครงสร้างของคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่ โดยบัญญัติให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย กรรมการทั้งหมด 9 คน คือ ประธานศาลฎีกา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลปกครองสูงสุด บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้ง องค์กรละหนึ่งคน ในจำนวนนี้มีเพียงกรรมการ 2 คน คือ ประธานรัฐสภา และผู้นำฝ่ายค้าน ที่มาจากสถาบันรัฐสภาอันเป็นสถาบันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ทำให้คณะกรรมการสรรหามีความเชื่อมโยงกับรัฐสภาในระดับหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนคณะกรรมการ จะพบว่าตัวแทนของสถาบันรัฐสภามีน้ำหนักในคณะกรรมการสรรหาน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.22 แสดงถึงการลดความสำคัญของฝ่ายการเมืองลง ในทางตรงกันข้าม ได้ให้น้ำหนักกับคณะกรรมการสรรหา ที่มาจากองค์กรอิสระมาก คือมีจำนวน 5 คน จาก 5 องค์กรอิสระ ในขณะที่ตัวแทนจากฝ่ายรัฐสภามีเพียง 2 คน ส่งผลให้ฝ่ายการเมืองไม่สามารถสะท้อนความเห็นและแสดงบทบาทในการสรรหาได้อย่างเด่นชัด ซึ่งในข้อเท็จจริงแล้ว การใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ ล้วนเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญ เกี่ยวข้องกับรัฐสภาและรัฐบาลโดยตรง การได้รับความยินยอมจากตัวแมนรัฐสภาผ่านการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยส่งผลต่อความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ

1.3 บทบาทและสถานะของวุฒิสภาในฐานะองค์กรผู้ให้การรับรองตุลาการขาดความสอดคล้องกับหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

ปัญหาความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญอันเกี่ยวข้องกับบทบาทและสถานะของวุฒิสภาในฐานะองค์กรผู้ให้การรับรองบุคคลที่ได้รับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีลักษณะปัญหาแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาแห่งการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ปัญหาด้านบทบาทของวุฒิสภาต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 คือ วุฒิสภามีความเชื่อมโยงกับประชาชนผ่านการเลือกตั้ง หากแต่ไม่มีบทบาทในการถ่วงถ่วงและให้การรับรองตุลาการที่มาจาก การเลือกขององค์กร ศาลได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้แก้ไข ปัญหาความเชื่อมโยงกับ รัฐสภาของตุลาการในส่วนการเลือกของศาล โดยบัญญัติให้ตุลาการทุกคนไม่ว่าจากสัดส่วนใด ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาเสียก่อน ก่อนที่จะนํารายชื่อขึ้นทูลเกล้าฯ แต่พระมหากษัตริย์เพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป โดยมีประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามสนองพระ บรมราชโองการ ลักษณะดังกล่าว ทำให้ที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความชอบธรรมมาก ขึ้นเนื่องจากต้องด้วยหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านทางสถาบันรัฐสภา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตุลาการทุกคนจะต้องผ่านการถ่วงถ่วงและให้การรับรองโดยวุฒิสภา ทว่าความชอบ ธรรมของการได้มาซึ่งตุลาการยังไม่สมบูรณ์นัก สาเหตุเกิดจากโครงสร้างของวุฒิสภาในฐานะ องค์กรผู้ให้การรับรองตุลาการฯเอง ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวุฒิสภาชุดแรกภายใต้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 จำนวน 250 คน ซึ่งมีที่มาจาก การสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แต่งตั้งขึ้น ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชน ส่งผลต่อความชอบธรรมขององค์กรผู้ให้การ รับรองตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของคณะรัฐประหาร หากพิจารณา โครงสร้างของวุฒิสภาหลังจากพ้นการบังคับใช้บทเฉพาะกาลไปแล้ว รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 กำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน 200 คน มาจากการเลือกกันเองในกลุ่มสาขาอาชีพ ซึ่งลักษณะทางโครงสร้างดังกล่าว ก็ยังคงมีความเชื่อมโยงกับประชาชนไม่ชัดเจน ส่งผลต่อ ความชอบธรรมในการให้การรับรองบุคคลให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ในทัศนะของนักการเมือง มองเห็นถึงความจำเป็นของการเชื่อมโยงระหว่างที่มาของศาลรัฐธรรมนูญกับรัฐสภาผ่าน วุฒิสภา โดยคำนึงถึงสถานะของวุฒิสภาว่ามีความเป็นอิสระมากน้อยเพียงใด โดย อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี ได้แสดงความเห็นว่า “จุดที่จะเป็นปัญหา ...จุดที่เป็นความท้อ หายมากกว่าคือการที่จะได้วุฒิสภา ซึ่งเข้ามาเชื่อมโยงตรงนี้ยังงังให้ยึดโยงกับประชาชน แต่ไม่ อิงกับพรรคการเมือง” (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, 2561) สะท้อนให้เห็นถึงความกังวลเกี่ยวกับความ เชื่อมโยงของวุฒิสภากับประชาชน บนพื้นฐานการปราศจากการครอบงำของฝ่ายการเมือง การ ขาดความเชื่อมโยงอย่างเพียงพอกับประชาชนเจ้าของอำนาจ และการขาดหลักประกันด้าน ความ เป็นอิสระขององค์กรผู้ให้การรับรองตุลาการโดยองค์กรที่ไม่มีหลักประกันด้านความอิสระ และความเชื่อมโยงกับประชาชนจึงกระทบต่อความชอบธรรมในการได้มาซึ่งตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ

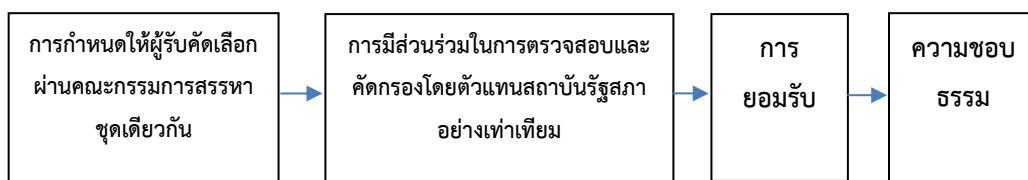

2. รูปแบบกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ

การได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีความชอบธรรม ถือเป็นกระบวนการขั้นแรกในการสร้างความยอมรับต่อทุกภาคส่วน เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการใช้อำนาจที่ได้รับการยอมรับ มีลักษณะ คือ มีความเชื่อมโยงกับสถาบันรัฐสภาอันตัวแทนอำนาจอธิปไตยของประชาชน รูปแบบกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ การสรรหาตุลาการบนพื้นฐานความสอดคล้องกับหลักตรวจสอบถ่วงดุลและหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านรัฐสภา การเสริมสมดุลของตัวแทนสถาบันรัฐสภาในคณะกรรมการสรรหา และ ความเชื่อมโยงกับประชาชนขององค์กรที่ให้การรับรองตุลาการ

2.1 การสรรหาตุลาการบนพื้นฐานความสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุลและหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านรัฐสภา

การวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ มีจำนวนไม่น้อยที่ส่งผลต่อความเป็นไปของบุคคลทางการเมืองและพรรคการเมือง อาทิ การยุบพรรคชาติไทย พรรคพลังประชาชน พ.ศ. 2551 และการยุบพรรคอนาคตใหม่ พ.ศ. 2563 เป็นต้น การวินิจฉัยกรณีดังกล่าวเกี่ยวเนื่องกับบุคคลที่เป็นสมาชิกรัฐสภา หรือ ฝ่ายบริหารซึ่งได้รับการเลือกจากสภาผู้แทนราษฎร เมื่อการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญส่งผลด้านลบต่อบุคคลและองค์กรที่มีที่มาจากประชาชน ความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มาของตุลาการบางส่วนที่ขาดความยึดโยงกับประชาชนกลายเป็นประเด็นนำมาใช้เพื่อลดทอนความน่าเชื่อถือของศาลฯ การกำหนดให้องค์กรศาลแต่งตั้งตัวแทนของฝ่ายตนเข้าร่วมการสรรหา มีลักษณะรวบอำนาจการแต่งตั้งบุคคลเพื่อใช้อำนาจตุลาการเสียเอง ขัดต่อหลักตรวจสอบและถ่วงดุล กระบวนการสรรหาโดยให้ความเคารพหลักการตรวจสอบถ่วงดุลและหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านรัฐสภาจึงเป็นสิ่งจำเป็นกระทำได้โดยกำหนดให้ตุลาการจากทุกส่วนเข้าสู่กระบวนการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาชุดเดียวกัน โดยมีตัวแทนของรัฐสภามีส่วนในการคัดเลือกอย่างเหมาะสม องค์กรศาลมีเพียงอำนาจในการเสนอชื่อบุคคลในส่วนของตนในฐานะเป็นกลุ่มวิชาชีพเพื่อเข้ารับการสรรหาอย่างเท่าเทียม ไม่สามารถคัดเลือกบุคคลด้วยตนเองเป็นการภายใน แต่จะต้องให้คณะกรรมการสรรหาที่มีสัดส่วนของตัวแทนจากรัฐสภาในฐานะที่เป็นตัวแทนอำนาจอธิปไตยของประชาชนและเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมีส่วนร่วมในการเลือกรูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรมในส่วนการได้มาซึ่งตุลาการ อธิบายได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรมในการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

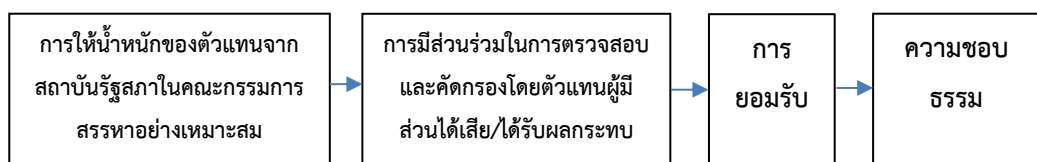
ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรมในส่วนการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เกิดจากการกำหนดให้ผู้เข้ารับการคัดเลือก/สรรหา ผ่านคณะกรรมการสรรหาที่มีมาตรฐานในการสรรหาชุดเดียวกัน โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักตรวจสอบและถ่วงดุล ทำให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและคัดกรองโดยตัวแทนสถาบันรัฐสภาอย่างเท่าเทียม ทำให้มีความเชื่อมโยงกับประชาชนผ่านตัวแทนของรัฐสภาและการยอมรับในตัวตุลาการ

2.2 การเสริมสมดุลของตัวแทนสถาบันรัฐสภาในคณะกรรมการสรรหา

ศาลรัฐธรรมนูญมีสถานะเป็นองค์กรศาล แต่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากศาลทั่วไป คือ มีลักษณะเป็นศาลการเมือง (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2561) การพิจารณาและวินิจฉัยคดีบางครั้งสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างมหาศาล กระบวนการใช้อำนาจที่ได้รับการยอมรับจากฝ่ายการเมืองในฐานะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง อีกทั้งยังเป็นตัวแทนสถาบันรัฐสภาและประชาชน เกิดขึ้นจากการที่ฝ่ายการเมืองมีการรับรู้ว่าตุลาการมีที่มาที่ถูกต้องเหมาะสม และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากฝ่ายตนในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมืองโดยตรง หากพิจารณาจากลักษณะทางโครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับ จะพบว่า ที่มาของตุลาการมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการปกครอง และคำนึงถึงการยอมรับของผู้มีส่วนได้เสียเป็นสำคัญ อาทิ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งปกครองด้วยระบอบประธานาธิบดี ตุลาการส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี อีกส่วนหนึ่งมาจากการเลือกของรัฐสภาซึ่งเป็นรูปแบบที่ประนีประนอมระหว่างความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (The primacy of constitution) กับ ความเป็นสูงสุดของรัฐสภา (The primacy of parliament) ส่วนประเทศที่มีการปกครองระบอบรัฐสภา โครงสร้างที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความโน้มเอียงให้เป็น “การตกลงร่วมกันของรัฐสภา” อาทิ ประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีที่มาจาก การเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธรัฐครึ่งหนึ่ง และอีกครึ่งหนึ่งจะเป็นการเลือกโดยสภาสูง (สภาที่ปรึกษา) แห่งสหพันธรัฐ ในส่วนประเทศไทยซึ่งใช้ระบอบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความเชื่อมโยงกับรัฐสภาตัวแทนอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนเป็นสิ่งสำคัญ การทำให้น้ำหนักของตัวแทนรัฐสภาไม่สามารถแสดงเจตจำนงของตนได้อย่างชัดเจน ย่อมส่งผลต่อการยอมรับในตัวตุลาการที่ทำ

หน้าที่ รูปแบบการสรรหากระทำโดยให้ฝ่ายรัฐสภาสามารถถ่วงน้ำหนักในกระบวนการสรรหาได้พอสมควร แต่ไม่มากเกินไป โดยยึดตามโครงสร้างของคณะกรรมการสรรหาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 ซึ่งประกอบไปด้วย กรรมการสรรหา 5 คน โดยมี 2 คนเป็นตัวแทนจากฝ่ายรัฐสภา และอีก 3 คน คือ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และ ตัวแทนประธานองค์กรอิสระ 1 คน โดยต้องมีหลักประกันให้ตัวแทนจากฝ่ายรัฐสภาทั้งสองคนต้องเข้าร่วมในการสรรหา เพื่อสร้างการยอมรับจากฝ่ายการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน รูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรมทางการเมืองในกระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอธิบายได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรม
ในกระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

จากภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรมทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญในกระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดให้มีน้ำหนักของตัวแทนจากสถาบันรัฐสภาในคณะกรรมการสรรหาอย่างเหมาะสม เพื่อให้ตัวแทนรัฐสภาซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและคัดกรองผู้ที่เข้ารับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดการยอมรับและสอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านสถาบันรัฐสภา ส่งเสริมให้การได้มาซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีความชอบธรรมมากขึ้น

2.3 การสร้างความเชื่อมโยงกับประชาชนของขององค์กรที่ให้การรับรองตุลาการ

วุฒิสภามีบทบาทในทางการเมืองไทยอย่างเด่นชัด ตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2540 วุฒิสมาชิกล้วนมีที่มาจากการเลือกตั้งทั้งสิ้น มีความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างสมบูรณ์ พร้อมกับอำนาจหน้าที่ที่มีมากขึ้น ความชอบธรรมของวุฒิสภาอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อมโยงกับประชาชน ทว่าวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2560 ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนที่ชัดเจน ส่งผลต่อความชอบธรรมในการรับรองบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรสำคัญโดยเฉพาะศาลรัฐธรรมนูญ การส่งเสริมโครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนการรับรองตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้มีความชอบธรรม จึงต้องกำหนดให้วุฒิสภาซึ่งเป็นสถาบันที่ทำการรับรองในนามรัฐสภา มีความเชื่อมโยงกับประชาชน

และมีหลักประกันด้านความเป็นอิสระ ปลอดจากการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ลักษณะของ วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 มีลักษณะที่เชื่อมโยงกับประชาชน และมีการถ่วงดุลกันภายในองค์กร เนื่องจากสมาชิกกึ่งหนึ่งมาจากการเลือกตั้ง และอีกกึ่งหนึ่ง มาจากการสรรหา เป็นแบบอย่างขององค์กรให้การรับรองตุลาการที่ได้รับการยอมรับ ดังที่ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กล่าวถึงลักษณะของวุฒิสภาว่า “สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเขาให้ความเห็นชอบ ปี 50 ก็มีทั้งเลือกตั้งและสรรหา ประเมินดูจาก 10 ปีที่ใช้ ผมว่าไปได้ อาจจะไม่สมบูรณ์ทั้งหมด แต่ควรมีปัญหาน้อยกว่าปี 40 ส่วนปี 60” (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, 2561) แสดงให้เห็นว่า วุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 สามารถสร้างการยอมรับทางการเมืองได้ เมื่อทำหน้าที่ให้การรับรองตุลาการ สามารถสร้างความชอบธรรมได้ รูปแบบการส่งเสริม ความชอบธรรมในการให้การรับรองตุลาการ แสดงตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 รูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรมในกระบวนการให้การรับรองตุลาการ

จากภาพที่ 3 แสดงรูปแบบการส่งเสริมความชอบธรรมในกระบวนการให้การ รับรองตุลาการ โดยวุฒิสภาในฐานะตัวแทนรัฐสภามีความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่าง เหมาะสม มีลักษณะผสมผสานระหว่างการเลือกตั้งจากประชาชนกับการสรรหาตามสาขา อาชีพ เพื่อให้มีการถ่วงดุลภายในองค์กรกันเอง สามารถรับประกันความเป็นอิสระ และใน ขณะเดียวกันทำให้สอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านสถาบันรัฐสภา

อภิปรายผล

1. ปัญหาความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ

ผลการวิจัยพบว่าศาลรัฐธรรมนูญประสบปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรม คือ ขาดความ สอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ส่งผลต่อการยอมรับต่อตุลาการและสถาบัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิพนานิดา ปาลกะวงศ์ ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “ความชอบธรรมของ ศาลรัฐธรรมนูญในระบบการเมืองไทย” พบว่า ตั้งแต่ยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2540 และใช้รัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2550 ศาลรัฐธรรมนูญเผชิญกับกระแสต่อต้านและคำถาม มากมายอันเนื่องมาจากกระบวนการสรรหาตุลาการ ถูกมองว่าปฏิบัติหน้าที่อย่างมีวาระซ่อน เร้นทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีส่วนกับกระแสตุลาการภิวัตน์ ผลการศึกษายัง พบว่าปัญหาความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญเกิดจากลักษณะที่ขัดต่อระบอบประชาธิปไตย

(ทิพพานิดา ปาลกะวงศ์, 2556) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kuhonta et al. ซึ่งอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 เสนอว่า ศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่ส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาธิปไตยของไทย จนเกิดการรัฐประหารใน ค.ศ. 2006 และ ค.ศ. 2014 ศาลรัฐธรรมนูญแทนที่จะได้รับความไว้วางใจในการคลี่คลายปัญหาและรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย แต่กลับถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยขาดความเข้มแข็ง ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถสร้างการยอมรับได้แก่ทุกภาคส่วน สะท้อนถึงปัญหาความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ (Kuhonta et al., 2014)

2. รูปแบบกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับการสร้างความชอบธรรม

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการยอมรับเกิดจากกระบวนการได้มาซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ตุลาการมีความชอบธรรมซึ่งจะส่งผลต่อเสถียรภาพและความต่อเนื่องของระบบการเมือง ผลการวิจัยพบว่าความชอบธรรมในกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกิดจากความสอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนและความเป็นสูงสุดของสถาบันรัฐสภา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิสาข์ อัมใจ ซึ่งศึกษาปัญหาว่าด้วยโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ วิสาข์ให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงกับรัฐสภา โดยเห็นว่าควรให้รัฐสภาในฐานะตัวแทนประชาชน มีบทบาทในการคัดเลือกตุลาการมากขึ้น เพื่อให้ที่มาของตุลาการฯ มีความยึดโยงกับประชาชน (วิสาข์ อัมใจ, 2551) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ ซึ่งพบว่ากระบวนการได้มาซึ่งตุลาการควรมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสถาบันรัฐสภาตัวแทนอำนาจอธิปไตยของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญจึงจะสามารถสร้างการยอมรับได้ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ, 2547)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในอดีต บางกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือองค์กรทางการเมือง ไม่สามารถทำให้สังคมยอมรับได้โดยทั่วไป ประเด็นสำคัญที่ถูกตั้งคำถามคือ ความชอบธรรมของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคำวินิจฉัยของศาลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญอันเป็นเครื่องรับรองอำนาจสูงสุดของประชาชน และสร้างผลกระทบทางการเมืองอย่างใหญ่หลวง ผู้ที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ จำจะต้องมีความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างเด่นชัด กระบวนการได้มาซึ่งตุลาการที่ส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ จึงต้องความเคารพกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน รูปแบบโครงสร้างในส่วนกระบวนการได้มาซึ่งตุลาการเพื่อส่งเสริมความชอบธรรม ประกอบไปด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ การสรรหาตุลาการบนพื้นฐานความสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุลและหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนผ่านรัฐสภา กระทำได้โดยกำหนดให้

ตุลาการจากทุกสัดส่วนเข้าสู่กระบวนการสรรหาโดยคณะกรรมการชุดเดียวกัน โดยมีตัวแทนของรัฐสภาเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการดังกล่าวอย่างเหมาะสม การเสริมสมดุลของตัวแทนสถาบันรัฐสภาในคณะกรรมการสรรหา โดยเฉลี่ยค่าน้ำหนักของตัวแทนของรัฐสภาในคณะกรรมการสรรหาไม่ให้น้อยเกินไปจนไม่สามารถสะท้อนความเห็นและถ่วงดุลได้ และความเชื่อมโยงกับประชาชนขององค์กรที่ให้การรับรองตุลาการ โดยกำหนดให้วุฒิสภาองค์กรที่ให้การรับรองตุลาการมีความเชื่อมโยงกับประชาชนและมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง **ข้อเสนอแนะ**

- 1) ควรศึกษาบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญที่มีต่อเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทย
- 2) ควรศึกษารูปแบบกระบวนการใช้อำนาจที่ส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ
- 3) ควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้มีส่วนร่วมจากฝ่ายการเมืองอย่างเหมาะสมในฐานะตัวแทนประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงกับการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่อง “กระบวนการได้มาซึ่งตุลาการกับการส่งเสริมความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ” เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างและกระบวนการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” สำเร็จลุล่วงได้โดยความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ข้อมูลสำคัญ และความช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วย ผศ.ดร.วรวิทย์ ไรจนพล ศ.ดร. อธิวัฒน์ เสรีรังสรรค์ และผศ.ดร. อธิเดช มโนลกุล ที่ให้คำแนะนำและแนวทางการศึกษาจนงานชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและท่านอาจารย์ทั้งสามเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- เสาวนีย์ อัสวโรจน์. (7 มิถุนายน 2562). ศาลรัฐธรรมนูญ. (นายชนะศึก วิเศษชัย, ผู้สัมภาษณ์) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 24/2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 109 ง. (20 เมษายน 2560).
- ทิพพานิดา ปาลกะวงศ์. (2556). ความชอบธรรมของศาลรัฐธรรมนูญในระบบการเมืองไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการเมือง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2550). รัฐธรรมนูญกับการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (18 มิถุนายน 2561). ศาลรัฐธรรมนูญ. (ชนะศึก วิเศษชัย, ผู้สัมภาษณ์)

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2546). ศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ และคณะ. (2547). การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เล่มที่ 3 ส่วนที่ 3. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- วิสาข์ อิ่มใจ. (2551). ปัญหาว่าด้วยโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ: ศึกษาเปรียบเทียบศาลรัฐธรรมนูญตามบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญฯ 2550. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2550). ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: พี. เพลส.
- อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. (29 สิงหาคม 2561). ศาลรัฐธรรมนูญ. (ขณะศึก วิเศษชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- Kuhonta et al. (2014). Democratic Regression in Thailand: The Ambivalent Role of Civil Society and Political Institutions. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, 36(3), 333-355.